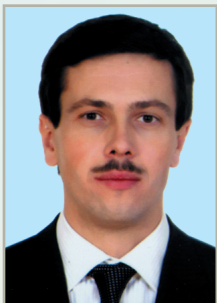


DOCTRINĂ

Sugestii pe marginea hotărârilor Plenului Curții Supreme de Justiție

Sergiu BRÎNZĂ
doctor habilitat în drept,
profesor universitar
formator INJ

COMENTARIUL UNOR PREVEDERI ALE HOTĂRÎRII PLENULUI CURȚII SUPREME DE JUSTIȚIE, NR.17 DIN 7.11.2005, „DESPRE PRACTICA JUDICIARĂ ÎN CAUZELE DIN CATEGORIA INFRAȚIUNILOR PRIVIND VIAȚA SEXUALĂ”: CIRCUMSTANȚELE AGRAVANTE ALE INFRAȚIUNILOR PREVĂZUTE LA ART.171 ȘI LA ART.172 CP RM

The aspects concerning the application of the penal responsibility for the offences provided by art.171 and art.172 of the Criminal Code of the Republic of Moldova, in the presence of the aggravating circumstances, are analyzed within the framework of the present article. Comments and annotations that might be useful for the practitioners in the process of the application of the penal responsibility for the offences regarding the sexual life are made from the view point of the corresponding stipulations of the Decision of the Plenum of the Supreme Court of Justice of the Republic of Moldova no.17/2005. The respective explanations are accompanied by relevant examples from the judicial practice, which facilitates the interpretative demarche.

În Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Despre practica judiciară în cauzele din categoria infracțiunilor privind viața sexuală”, nr.17 din 7.11.2005 (în continuare – Hotărârea Plenului nr.17/2005)¹, pct.7-17 sînt consacrate explicațiilor referitoare la circumstanțele agravante ale violului (art.171 CP RM) și ale acțiunilor violente cu caracter sexual (art.172 CP RM). În cadrul acestui studiu, prin prisma respectivelor explicații, ne vom expune punctul de vedere asupra circumstanțelor agravante stabilite la alin.(2) și (3) art.171 și la alin.(2) și (3) art.172 CP RM. Nu vom mai stăruia asupra aspectelor vizînd problematica abordată care și-au găsit deja reflectare în unele cercetări recente.²

Vom începe cu constatarea că la lit.a) alin.(2) art.171 și la lit.a) alin.(2) art.172 CP RM se prevede răspunderea pentru violul/acțiunile violente cu caracter sexual săvîrșite **repetat**. Hotărârea Plenului nr.17/2005 conține, în

pct.7, un set de recomandări privind aplicarea de către instanțele judecătorești a acestor prevederi normative. Avînd exemplul unor spețe, să vedem cum ar funcționa aceste recomandări.

Astfel, într-un caz, la 29.12.1994, M.M. împreună cu P.A. au comis act de tîlhărie asupra lui C.P., cu care ulterior M.M. și-a satisfăcut, prin violență, pofta sexuală în formă perversă. Nu s-au limitat însă la aceasta: împreună, cu deosebită cruzime au omorît victima. În alt caz, aceeași M.M. și P.A. au săvîrșit, la 11.03.1995, un act de tîlhărie asupra minorei R.V., acaparînd de la aceasta bunuri în valoare de 115 lei. Apoi, la fel prin violență, și-au satisfăcut cu ea pofta sexuală în formă perversă.³

Așadar, sîntem în prezența a două cazuri de satisfacere prin constrîngere a poftei sexuale în forme perverse, infracțiune prevăzută la art.103¹ CP RM din 1961 (corespunde cu acțiunile violente cu caracter sexual, infracțiune prevăzută la art.172 CP RM). Într-adevăr, M.M. și C.P. au săvîrșit repetat această infracțiune. Or, conform pct.7 din Hotărîrea Plenului nr.17/2005, violul și acțiunile violente cu caracter sexual se consideră săvîrșite repetat, dacă făptuitorul a comis anterior alt viol sau alte acțiuni cu caracter sexual, cu condiția că acesta nu a fost condamnat pentru vreuna din aceste fapte și că nu a expirat termenul de prescripție.

Observăm că toate aceste condiții ale repetării de infracțiuni sînt prezente în speța analizată. Mai mult, condițiile din speță sînt conforme și cu o altă regulă din pct.7 al Hotărîrii Plenului nr.17/2005: „Dacă raporturile sexuale și/sau acțiunile cu caracter sexual au fost realizate cu două sau mai multe victime, chiar în cazul unei întreruperi de scurtă durată între aceste raporturi (acțiuni), trebuie aplicată dispoziția de la lit.a) alin.(2) art.171 sau, după caz, lit.a) alin.(2) art.172 CP RM”.

De asemenea, remarcăm că cele două infracțiuni, care se succed, sînt infracțiuni identice: în art.103¹ CP RM din 1961 răspunderea atît pentru satisfacerea prin constrîngere a poftei sexuale în forme perverse săvîrșită de un grup de persoane, cît și satisfacerea prin constrîngere a poftei sexuale în forme perverse săvîrșită asupra unui minor, era stabilită la același alineat, alineatul 2; în art.172 CP RM circumstanțele agravante „repetat” și „cu bună-știință asupra unui minor” sînt prevăzute, la fel, de același alineat (2). Deci, nu avem nici un temei de a opta pentru o calificare conform regulilor concursului de infracțiuni, nefiind vorba de infracțiuni caracterizate prin grad diferit de pericol social.

De aceea, în raport cu cele două infracțiuni de satisfacere prin constrângere a poftei sexuale în forme perverse, s-a procedat corect, efectuându-se calificarea potrivit alin.2 art.103¹ CP RM din 1961 (se are în vedere agravanta „de o persoană care a mai săvârșit anterior o astfel de infracțiune”).

Totuși, trebuie să constatăm că explicațiile de la pct.7 al Hotărârii Plenului nr.17/2005 nu sînt suficiente: lipsește o recomandare privind modul de calificare a infracțiunilor care se succed, dacă acestea nu sînt identice. Iată de ce ar fi binevenită completarea Hotărârii Plenului nr.17/2005, pct.7, cu următoarea regulă: „La săvîrșirea a două sau a mai multor violuri/acțiuni violente cu caracter sexual, pentru care răspunderea este prevăzută la diferite alineate ale art.171/172 CP RM, cele comise se califică de sine stătător, conform regulilor concursului de infracțiuni”. Această recomandare, care, de altfel, rezultă din alin.(1) art.33 CP RM, ar contribui, cu siguranță, la o mai bună delimitare a repetării de infracțiuni de concursul de infracțiuni.

În următoarea speță în prim-plan iese problema delimitării repetării de infracțiuni nu numai de concursul de infracțiuni, dar și de infracțiunea prelungită.

Astfel, la 7.01.2001, între orele 14.00-23.00, G.M. și P.M. au săvîrșit asupra minorei R.M., despre care știau că nu a atins vîrsta de 14 ani, acțiuni violente ce au derulat în următoarea consecutivitate:

- 1) în livada din apropierea drumului dintre satele Glineni și Pompa, județul Bălți, o încercare de a întreține cu ea raport sexual;
- 2) în șopronul stînei din apropierea aceluiași drum, G.M. – două raporturi sexuale; P.M. – un raport sexual;
- 3) în același loc, o încercare de satisfacere prin constrângere a poftei sexuale în forme perverse;
- 4) în drum spre satul Chișcăreni, județul Bălți, în căruță, G.M. – mai multe raporturi sexuale; P.M. – un raport sexual.⁴

În legătură cu această speță, sînt operante următoarele explicații din pct.7 al Hotărârii Plenului nr.17/2005:

- dacă făptuitorul realizează succesiv două sau mai multe raporturi sexuale sau acțiuni cu caracter sexual asupra aceleiași victime și în executarea aceleiași intenții infracționale, faptele săvîrșite reprezintă o infracțiune unică prelungită, care se consideră consumată din momentul începerii ultimului raport sexual și/sau a ultimei acțiuni cu caracter sexual; în acest caz, făptuitorul nu poate fi tras la răspundere conform lit.a) alin.(2) art.171 sau, după caz, lit.a) alin.(2) art.172 CP RM;
- dacă intenția făptuitorului cuprinde săvîrșirea de către el (în orice consecutivitate) a violului și a acțiunilor violente cu caracter sexual asupra unei și aceleiași victime, fapta săvîrșită urmează a fi calificată prin concurs în baza art.171 și 172 CP RM.

Analizînd circumstanțele speței, putem menționa că nu poate fi reținută repetarea infracțiunii în cazul episoadelor 1), 2) și 4). Nu există nici o circumstanță (de exemplu, eliberarea victimei de către făptuitor, urmată de regăsirea ei în vederea reiterării celor săvîrșite), care să demonstreze că nu sîntem în prezența infracțiunii unice prelungite de viol. În același timp, remarcăm existența concursului dintre viol (episoadele 1), 2) și 4)) și tentativa de satisfacere prin constrângere a poftei sexuale în forme perverse (episodul 3)).

Astfel, concluzionăm că calificarea dată de către instanța de judecată celor săvîrșite – în baza alin.5 art.102 și alin.2 art.103¹ CP RM din 1961 – este corectă.

În Proiectul de Lege pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova (elaborat de Ministerul Justiției)⁵, în art.37 și art.38, se propune abrogarea lit.a) alin.(2) art.171 și a lit.a) alin.(2) art.172 CP RM. Susținem această inițiativă, a cărei necesitate am sprijinit-o prin argumente.⁶ Cu certitudine, abolirea pe cale legislativă a instituției repetării infracțiunii va contribui la ridicarea calității actului de justiție, în sensul că va exclude confuzia dintre repetarea infracțiunii, pe de o parte, și infracțiunea prelungită și concursul de infracțiuni, pe de altă parte.

În alt context, circumstanța agravantă „**cu bună-știință asupra unui minor**” este prevăzută la lit.b) alin.(2) art.171 și la lit.b) alin.(2) art.172 CP RM. În Hotărîrea Plenului nr.17/2005 stabilirea acestei circumstanțe agravante este explicată la pct.8: „Răspunderea pentru violul sau acțiunile violente cu caracter sexual, săvîrșite cu bună-știință asupra unui minor..., poate surveni numai dacă făptuitorul cunoștea cu certitudine vîrsta victimei (din maniera de conduită a acesteia, din aspectul ei exterior sau din alte surse). Eroarea de fapt cu privire la vîrsta victimei, posibilă în anumite cazuri speciale și în împrejurări concrete specifice, în care făptuitorul și-a putut eventual forma convingerea că victima are depășită vîrsta de... 18 ani, atunci cînd aceasta este dovedit, exclude imputarea acestui semn calificativ (vîrsta victimei este cu puțin sub .. 18 ani, iar datorită proceselor de accelerare arată mai în vîrstă)”.

Iată doar două cazuri, cînd s-a stabilit prezența circumstanței agravante „cu bună-știință asupra unui minor”: la 13.06.1999, încorporat în serviciul militar și aflat în permisiune la locul de trai, prin înțelegere prealabilă cu o persoană neidentificată, C.M. a violat minora D.N., satisfăcîndu-și, prin constrângere, poftea sexuală în forme perverse⁷; în noaptea de 1.01.2002, între orele 2.00 și 4.00, în satul Ruseni, raionul Edineț, C.I., aflat în stare de ebrietate, i-a cauzat leziuni corporale ușoare minorei B.C. Apoi, aplicînd forța fizică, și-a satisfăcut poftea sexuală în forme perverse.⁸

În aceste cazuri victima infracțiunii a avut vîrsta cuprinsă între 14 și 18 ani. Aceasta pentru că, în ipoteza in-

fracțiunilor prevăzute la art.171 și 172 CP RM (art.102 și 103¹ CP RM din 1961), referitor la vârsta victimei, legiuitorul a fixat trei baremuri:

- 1) vârsta sub 14 ani;
- 2) vârsta între 14 și 18 ani;
- 3) vârsta peste 18 ani.

Stabilind primele două baremuri, legiuitorul indică calitățile agravante distincte ale victimei. Dacă vârsta victimei este sub 14 ani, va opera o altă circumstanță agravantă – cea prevăzută la lit.b) alin.(3) art.171 sau la lit.a) alin.(3) art.172 CP RM.

Aici semnalăm că eroarea de fapt, despre care se menționează în pct.8 al Hotărârii Plenului nr.17/2005, are o dublă semnificație:

- 1) eroare asupra vârstei victimei;
 - 2) eroare asupra circumstanței agravante a infracțiunii.
- Caracterizată sintetic ca eroare asupra calității agravante a victimei infracțiunii, această eroare nu poate să nu fie luată în considerație la aplicarea răspunderii penale:
- dacă făptuitorul presupune, în mod întemeiat, că victima a împlinit majoratul, iar aceasta nu corespunde realității, nu-i poate fi imputată circumstanța agravantă prevăzută la lit.b) alin.(2) art.171 sau la lit.b) alin.(2) art.172 CP RM. Aceasta nu înseamnă însă că făptuitorul nu va răspunde pentru infracțiunea corespunzătoare în formă neagravată sau în prezența altor circumstanțe agravante, care au fost stabilite cu certitudine;
 - dacă făptuitorul consideră eronat că victima nu a împlinit majoratul (deși în realitate aceasta are împlinită, la momentul săvârșirii infracțiunii, vârsta de 18 ani), cele săvârșite urmează a fi calificate conform art.27 și lit.b) alin.(2) art.171/art.27 și lit.b) alin.(2) art.172 CP RM.

În acest context este ilustrativă următoarea speță: E.M. a fost condamnat în baza alin.3 art.102 CP RM din 1961 pentru violul unei minore. În fapt, la 25.04.1997, aproximativ la ora 22.00, la marginea satului Cornești, raionul Hîncești, E.M., aplicînd forța fizică și amenințarea, a intrat în raport sexual cu minora V.B., născută la 26.04.1980. Examinînd recursul, Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție a stabilit că atît la ancheta preliminară, cît și în ședința de judecată, E.M. a negat că a știut că victima nu a atins vârsta de 18 ani. De asemenea, partea vătămată V.B. a declarat că nu i-a comunicat inculpatului că nu a împlinit 18 ani. Nici din declarațiile martorului M.B. nu rezultă că aceasta i-a comunicat făptuitorului despre vârsta victimei. În așa fel, calificarea celor săvârșite – în baza alin.1 art.102 CP RM din 1961 – este corectă, după cum a stabilit instanța de apel.⁹

O altă circumstanță agravantă, comună pentru infracțiunea de viol și infracțiunea de acțiuni violente cu

caracter sexual, este „**de două sau mai multe persoane**” (lit.c) alin.(2) art.171/lit.c) alin.(2) art.172 CP RM). La această circumstanță agravantă se referă explicațiile din pct.9 al Hotărârii Plenului nr.17/2005.

Făcîndu-se aceste explicații, se evită uneori a releva tranșant natura juridică a circumstanței agravante „de două sau mai multe persoane”. În special, nu se răspunde la întrebarea: se aplică oare răspunderea conform lit.c) alin.(2) art.171/lit.c) alin.(2) art.172 CP RM, dacă una din cele două persoane, care săvîrșesc infracțiunea, nu întrunește semnele subiectului infracțiunii? Răspunsul la această întrebare, însoțit de argumentele de rigoare, l-am formulat în una din publicațiile noastre anterioare: „Infracțiunea este săvîrșită de două sau mai multe persoane în următoarele cazuri:

- a) infracțiunea este săvîrșită în coautorat;
- b) infracțiunea este săvîrșită de o persoană care întrunește semnele subiectului infracțiunii, în comun cu o persoană care nu întrunește aceste semne;
- c) infracțiunea este săvîrșită de o persoană care întrunește semnele subiectului infracțiunii, prin intermediul unei persoane care cu bună-știință nu este pasibilă de răspundere penală.¹⁰

Pentru a preveni erorile în practica judiciară, ar fi oportun ca aserțiunea sus-citată să-și găsească locul în pct.9 al Hotărârii Plenului nr.17/2005.

După această digresiune necesară, vom consemna că în pct.9 al Hotărârii Plenului nr.17/2005 se menționează: „Ca viol sau acțiune violentă cu caracter sexual, săvîrșite de două sau mai multe persoane, sînt calificate nu doar acțiunile persoanelor care au săvîrșit raportul sexual (actul de homosexualism, actul de lesbianism sau satisfacerea poftelor sexuale în forme perverse), dar și acțiunile persoanelor, care, prin aplicarea constrîngerii fizice sau psihice față de victimă, au făcut posibilă săvîrșirea acțiunii sexuale respective”.

Reieșind din această explicație, este posibil ca una din persoanele, care săvîrșesc infracțiunea prevăzută la art.171 sau la art.172 CP RM, să aplice constrîngerea fizică sau psihică nu în paralel cu raportul sexual (actul de homosexualism, actul de lesbianism sau satisfacerea poftelor sexuale în forme perverse), realizat de o altă persoană, dar înainte de o asemenea acțiune. Considerăm că conform lit.c) alin.(2) art.171/lit.c) alin.(2) art.172 CP RM trebuie calificată fapta persoanei care aplică constrîngerea fizică sau psihică nemijlocit înainte ca cealaltă persoană să realizeze raportul sexual (actul de homosexualism, actul de lesbianism sau satisfacerea poftelor sexuale în forme perverse). Dacă, în această ipoteză, raportul sexual (actul de homosexualism, actul de lesbianism sau satisfacerea poftelor sexuale în forme perverse) nu s-a reușit să se realizeze din cauze independente de voința făptuitorilor care acționează de comun acord, atunci ambii făptuitori trebuie să răspundă

potrivit art.27 și lit.c) alin.(2) art.171/art.27 și lit.c) alin.(2) art.172 CP RM. Aceasta deoarece executarea laturii obiective a infracțiunii comise de comun acord a început, însă nu s-a izbutit desfășurarea activității infracționale pînă la momentul de consumare.

Totodată, este posibil ca constrîngerea fizică sau psihică să fie aplicată la o etapă mai timpurie a activității infracționale. Se are în vedere crearea intenționată de condiții pentru săvîrșirea infracțiunii prevăzute la art.171 sau la art.172 CP RM, nu nemijlocit înainte de realizarea raporturilor sexuale (actului de homosexualism, actului de lesbianism sau satisfacerii poftei sexuale în forme perverse). Dacă, din cauze independente de voința făptuitorului, infracțiunea nu-și va produce efectul, atunci fapta acestuia va fi calificată conform art.26 și 171/art.26 și 172 CP RM. Dacă făptuitorul cunoștea că pregătește infracțiunea care va fi săvîrșită de două sau mai multe persoane, atunci calificarea acțiunilor lui trebuie făcută conform art.26 și lit.c) alin.(2) art.171/art.26 și lit.c) alin.(2) art.172 CP RM.

În aceleași condiții, dacă infracțiunea își va produce efectul, contribuția prealabilă a făptuitorului respectiv – catalogată, de exemplu, ca înlăturare de obstacole – urmează a fi calificată în conformitate cu alin.(5) art.42 și lit.c) alin.(2) art.171/alin.(5) art.42 și lit.c) alin.(2) art.172 CP RM. Adică, drept complicitate la infracțiunea corespunzătoare săvîrșită de două sau mai multe persoane (alte două sau mai multe persoane decît complicele).

În altă ordine de idei, este necesar să menționăm că, în unele cazuri, raportul sexual (actul de homosexualism, actul de lesbianism sau satisfacerea poftei sexuale în forme perverse) este realizat pe rînd de către cele două sau mai multe persoane. Ca exemplu aducem următoarea speță: în noaptea de 21 spre 22 februarie 1999 B.V. și S.A., fiind în stare de ebrietate, prin înțelegere prealabilă, avînd intenția de a-și satisface pofta sexuală în forme perverse, prin constrîngere fizică și amenințare, au luat-o pe F.V., contrar voinței sale, din casa lui T.A. din satul Niorcani, județul Soroca. I-au legat ochii cu fularul și au condus-o la clubul din sat. Aici, lîngă club, aplicînd forța fizică, și-au satisfăcut cu ea pofta sexuală în forme perverse. După aceasta, cu ochii legați au condus-o la B.V. acasă, unde, aplicînd forța fizică, B.V. și-a satisfăcut cu ea pofta sexuală în forme perverse. Timp în care S.A. a săvîrșit asupra ei un raport sexual. Al treilea, M.S., fiind în stare de ebrietate, avînd înțelegere prealabilă cu B.V. și S.A., prin aplicarea forței fizice și amenințări, a săvîrșit, ultimul, cu F.V. un raport sexual.¹¹

În lumina acestui exemplu devine mai clară poziția lui T.Toader, care, privitor la violul săvîrșit de două sau mai multe persoane împreună, afirmă: „Fapta constituie viol în formă agravată chiar și atunci cînd fiecare făptuitor s-a aflat, în timpul actului sexual, în încăperi diferite,

dacă au acționat împreună pentru intimidarea victimei și înfrîngerea voinței acesteia”.¹² Într-adevăr, dacă între făptuitori a existat o înțelegere prealabilă, iar raportul sexual (actul de homosexualism, actul de lesbianism sau satisfacerea poftei sexuale în forme perverse) îl săvîrșesc pe rînd, atunci trebuie aplicată circumstanța agravantă „de două sau mai multe persoane”, indiferent dacă în momentul săvîrșirii infracțiunii era prezent un singur făptuitor sau toți cei între care a fost stabilită înțelegerea prealabilă. Or, prin acțiunile precedente ale unuia dintre făptuitori se contribuie la realizarea ulterioară de către un alt făptuitor a activității infracționale. Datorită acestui fapt, o parte a laturii obiective a infracțiunii prevăzute la art.171 sau 172 CP RM – constrîngerea fizică sau psihică – se realizează prin eforturile comune ale celor două sau mai multor persoane care săvîrșesc infracțiunea.

De asemenea, considerăm că circumstanța agravantă „de două sau mai multe persoane” este funcțională în situația în care persoana, care a săvîrșit prima infracțiunea prevăzută la art.171 sau 172 CP RM, a intimidat victima în așa fel, încît atît primul făptuitor, cît și cei care îl urmează, își dau seama că voința victimei este pe deplin înfrîntă. Astfel că cel de-al doilea făptuitor nici nu mai are nevoie să aplice constrîngerea fizică sau psihică.

Legată de această situație este ipoteza infracțiunii prevăzute la lit.c) alin.(2) art.171/lit.c) alin.(2) art.172 CP RM, cînd se profită de imposibilitatea victimei de a se apăra ori de a-și exprima voința: primul făptuitor aduce victima în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința și realizează raportul sexual (actul de homosexualism, actul de lesbianism sau satisfacerea poftei sexuale în forme perverse) profitînd de starea victimei. Ulterior, îi propune celui de-al doilea făptuitor să realizeze actul sexual corespunzător. În cazul dat, primul făptuitor a adus victima în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința, urmărind ca și cel de-al doilea făptuitor să poată profita de starea acesteia. Ceea ce nu poate să nu fi conștientizat ambii făptuitori.

În alte cazuri, este posibil ca starea de imposibilitate a victimei de a se apăra ori de a-și exprima voința să nu se datoreze celor care ulterior hotărîsc să profite de această stare. Considerăm că în asemenea situații circumstanța agravantă „de două sau mai multe persoane” nu este aplicabilă, după cum susține L.A. Andreeva, „atunci cînd raportul sexual (actul de homosexualism, actul de lesbianism sau satisfacerea poftei sexuale în forme perverse) este realizat de către o persoană, iar cealaltă persoană în acest timp o ajută activ, schimbînd poziția corpului victimei, dezbrăcînd-o etc.”¹³ Nu putem accepta această opinie expusă de numitul autor, pentru că privește complicitatea la viol sau acțiunile violente cu caracter sexual. Iar această ipoteză nu intră sub incidența circumstanței agravante stabilite la lit.c) alin.(2) art.171/lit.c) alin.(2) art.172 CP RM.



În pct.9 al Hotărîrii Plenului nr.17/2005 se menționează: „Violul și/sau acțiunile violente cu caracter sexual, săvârșite de două sau mai multe persoane, trebuie deosebite de complicitatea la aceste infracțiuni, când faptele comise sînt calificate potrivit alin.(5) art.42, raportat la art.171 sau 172 CP RM. Complice la viol și/sau acțiunile violente cu caracter sexual este persoana care: a ademenit victima într-un loc dinainte convenit, comod pentru săvîrșirea infracțiunii; a pus la dispoziție mijlocul său de transport, în scopul săvîrșirii infracțiunii; a pregătit mijloacele necesare aducerii victimei în imposibilitate de a se apăra ori de a-și exprima voința; a săvîrșit cu victima un raport sexual și/sau un act de homosexualism, de lesbianism sau satisfacerea poftei sexuale în forme perverse în mod benevol, creînd imediat condițiile pentru comiterea violului și/sau a acțiunilor violente cu caracter sexual de către alte persoane, cu care a intrat în înțelegere prealabilă etc.”

Putem remarca că toate exemplele de complicitate la infracțiunile prevăzute la art.171 sau la art.172 CP RM, specificate în cadrul recomandării reproduse mai sus, se referă la complicitatea anterioară. Dar complicitatea poate fi și concomitentă, atunci cînd contribuția e acordată în cursul executării infracțiunii. Schimbarea poziției victimei sau dezbrăcarea ei în timpul săvîrșirii raportului sexual (actului de homosexualism, actului de lesbianism, satisfacerii poftei sexuale în forme perverse), cînd se profită de imposibilitatea victimei de a se apăra ori de a-și exprima voința, reprezintă tocmai exemple de complicitate concomitentă la infracțiunile prevăzute la art.171 sau la art.172 CP RM. Acestea reprezintă exemple de complicitate, și nu de coautorat, pentru că nu constau în executarea parțială a laturii obiective a infracțiunilor respective. Ele constituie contribuții cu rol de ajutor acordat autorului violului sau al acțiunilor violente cu caracter sexual.

În alt context, menționăm că, în unele cazuri, atunci cînd victima este o persoană de sex feminin, săvîrșirea violului de către o persoană este legată de săvîrșirea acțiunilor violente cu caracter sexual de către o altă persoană. În alte cazuri, cel care mai întîi săvîrșește violul, ulterior comite acțiunile violente cu caracter sexual sau cel care mai întîi săvîrșește acțiunile violente cu caracter sexual, ulterior comite violul. Ca exemple pentru aceste ipoteze servesc următoarele spețe: F.T., D.T. și I.R. au fost condamnați pentru că, la 7.11.1996, în satul Boșcana, raionul Criuleni, aplicînd față de T.S. forță fizică, au săvîrșit asupra ei: F.T. și D.T. – cîte un raport sexual; I.R. – satisfacerea poftei sexuale în forme perverse;¹⁴ la 15.03.2001, la ora 11.30, în subsolul unei grădinițe de copii de pe str. Igor Vieru, mun. Chișinău, C.A. și C.I. au violat-o pe C.N. După aceasta, asupra aceleiași victime, și-au satisfăcut prin constrîngere poftea sexuală în forme perverse.¹⁵

Astfel, este posibil ca un făptuitor să săvîrșească doar violul, iar un alt făptuitor să săvîrșească doar acțiunile violente cu caracter sexual. Cu toate acestea, nu se exclude ca ambii făptuitori să fie trași la răspundere atît conform lit.c) alin.(2) art.171 CP RM, cît și conform lit.c) alin.(2) art.172 CP RM. Nu însă unul din făptuitori să fie tras la răspundere numai conform lit.c) alin.(2) art.171 CP RM, iar celălalt făptuitor să fie tras la răspundere doar potrivit lit.c) alin.(2) art.172 CP RM. Dacă, de exemplu, cei doi făptuitori acționează simultan, atunci: unul din ei săvîrșește raportul sexual și aplică constrîngerea fizică sau psihică, pentru ca să poată săvîrși el raportul sexual și pentru ca celălalt făptuitor să poată săvîrși satisfacerea poftei sexuale în forme perverse; celălalt făptuitor săvîrșește satisfacerea poftei sexuale în forme perverse și aplică constrîngerea fizică sau psihică, pentru ca să poată săvîrși el satisfacerea poftei sexuale în forme perverse și pentru ca primul făptuitor să poată săvîrși raportul sexual. Astfel, putem observa că: primul făptuitor săvîrșește integral infracțiunea de viol și săvîrșește parțial infracțiunea de acțiuni violente cu caracter sexual (realizează doar acțiunea adiacentă din cadrul acestei infracțiuni); celălalt făptuitor săvîrșește integral infracțiunea de acțiuni violente cu caracter sexual și săvîrșește parțial infracțiunea de viol (realizează doar acțiunea adiacentă din cadrul acestei infracțiuni). Astfel, cooperînd, cei doi făptuitori evoluează ca coautori ai ambelor infracțiuni. Pentru că, pentru a fi coautor, e suficient să execuți o parte a laturii obiective a infracțiunii. În concluzie, este fundamentată calificarea celor săvîrșite de fiecare dintre cei doi făptuitori atît conform lit.c) alin.(2) art.171 CP RM, cît și conform lit.c) alin.(2) art.172 CP RM.

Următoarea circumstanță agravantă pe care o vom examina este „**prin drogarea sau otrăvirea prealabilă intenționată a victimei**”. Ea este specifică doar pentru infracțiunea de viol, fiind stabilită la lit.d) alin.(2) art.171 CP RM. În pct.10 al Hotărîrii Plenului nr.17/2005, referitor la circumstanța agravantă analizată, se menționează: „În cazul violului săvîrșit prin drogarea sau otrăvirea prealabilă intenționată a victimei..., se are în vedere că făptuitorul intenționat îi administrează victimei substanțe narcotice, psihotrope, toxice sau cu efect puternic, avînd ca scop aducerea victimei în stare de imposibilitate de a opune rezistență sau reducerea substanțială a intensității acestei rezistențe. Dacă din materialele cauzei rezultă că imposibilitatea victimei de a se apăra ori de a-și exprima voința a survenit în rezultatul administrării de către făptuitor a substanțelor narcotice, psihotrope, toxice sau cu efect puternic, pentru stabilirea particularităților și a caracterului acțiunii lor asupra organismului omului, instanța de judecată poate dispune efectuarea expertizei corespunzătoare”.

Din această explicație se desprinde ideea că în calitate de mijloace de săvârșire a infracțiunii de viol făptuitorul utilizează oricare din următoarele substanțe:

- 1) substanțe narcotice;
- 2) substanțe psihotrope;
- 3) substanțe toxice;
- 4) substanțe cu efect puternic.

Listele tuturor acestor substanțe sînt limitative, deci nu pot fi interpretate extensiv. Astfel, listele substanțelor narcotice și ale celor psihotrope sînt prevăzute în Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea Listei substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora, nr.79 din 23.01.2006.¹⁶ La rîndul lor, listele substanțelor toxice și ale celor cu efect puternic sînt stabilite în Hotărîrea Comitetului Permanent de Control asupra Drogurilor al Republicii Moldova „Cu privire la substanțele narcotice, substanțele psihotrope, care se află sub control internațional în corespundere cu convențiile ONU din anii 1961, 1971 și 1998 pe teritoriul Republicii Moldova”, nr.7 din 1.12.1998.¹⁷

Oricare alte substanțe (de exemplu, alcoolul) nu pot evolua ca mijloace de săvârșire a infracțiunii prevăzute la lit.d) alin.(2) art.171 CP RM.

Specific pentru circumstanța agravantă analizată este că anume autorul (coautorul) infracțiunii, și nu altcineva (victima infracțiunii, complicele la infracțiune, o persoană terță nevinovată), produce, prin drogarea sau otrăvirea prealabilă intenționată a victimei, starea de imposibilitate a acesteia de a se apăra ori de a-și exprima voința. În aceste condiții, luînd în considerație prevederile art.118 CP RM, devine inutilă calificarea suplimentară conform art.217⁶ „Introducerea ilegală intenționată în organismul altei persoane, împotriva voinței acesteia, a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor acestora” din Codul penal.

În alt context, se impune întrebarea: care trebuie să fie calificarea dacă făptuitorul a drogat sau a otrăvit intenționat victima, însă nu a reușit, din cauze independente de voința lui, să treacă la realizarea raportului sexual? Considerăm că dacă scopul acțiunilor făptuitorului constă în realizarea raportului sexual, atunci cele săvîrșite reprezintă tentativa la infracțiunea prevăzută la lit.d) alin.(2) art.171 CP RM. Fapta nu poate fi calificată conform art.217⁶ CP RM, pentru că astfel s-ar neglija latura subiectivă a infracțiunii.

Dacă însă scopul făptuitorului este de a crea condiții pentru săvîrșirea violului (de exemplu, pentru a adormi victima, ca aceasta să nu poată urmări itinerarul deplasării sale cu automobilul spre locul săvîrșirii infracțiunii), iar la momentul săvîrșirii raportului sexual se preconizează ca victima să nu fie drogată sau

otrăvită, atunci fapta reprezintă pregătirea de infracțiunea de viol.

Următoarea circumstanță agravantă pe care o vom supune examinării este **„însoțit(e) de contaminarea intenționată cu o boală venerică”** (lit.e) alin.(2) art.171/lit.d) alin.(2) art.172 CP RM). Privitor la această circumstanță agravantă, în Hotărîrea Plenului nr.17/2005, la pct.11, se face următoarea recomandare: „Prin contaminarea intenționată cu o boală venerică... în urma violului ori a acțiunilor violente cu caracter sexual, se are în vedere transmiterea agenților acestor boli pe cale sexuală. Tipul bolii venerice (sifilisul, șancrul moale, bleonoragia, boala Nicolas-Favre etc.) nu are însemnătate la calificarea faptei conform lit.e) alin.(2) art.171 sau lit.d) alin.(2) art.172 CP RM. Este obligatoriu ca făptuitorul să cunoască că suferă de o boală venerică... El trebuie să manifeste intenția, directă sau indirectă, față de contaminarea cu o boală venerică... Calificarea suplimentară conform art.211... CP RM nu este necesară”.

În legătură cu aceasta, este relevantă următoarea speță: A.A. a fost învinuit de faptul că, în primăvara anului 1997, într-un apartament de pe str. Kiev, mun. Chișinău, fiind în stare de ebrietate, în prezența fiului său, i-a cerut fiicei sale A.M., în vîrstă de 8 ani, să se dezbrace. Alungîndu-și fiul din odaie, profitînd de starea de neputință a fiicei sale și amenințînd-o, a violat-o. Știind că este bolnav de o boală venerică, a contaminat-o cu gonoree și vulvovaginită gonococică.¹⁸

Din cele menționate reiese că contaminarea victimei cu o altă boală decît cea venerică exclude aplicarea circumstanței agravante analizate. Noțiunea de boală venerică nu trebuie identificată cu noțiunea de boală transmisă pe cale sexuală. Iată de ce, transmiterea hepatitelor virale B, C, D etc., prin săvîrșirea violului sau a acțiunilor violente cu caracter sexual, nu poate antrena aplicarea agravantei stabilite la lit.e) alin.(2) art.171 sau la lit.d) alin.(2) art.172 CP RM.

Sub un alt aspect, este necesar ca față de urmările prejudiciabile sub formă de contaminare cu o boală venerică făptuitorul să manifeste intenție directă sau indirectă. Manifestarea imprudenței – sub formă de neglijență sau încredere exagerată – exclude aplicarea răspunderii agravante conform lit.e) alin.(2) art.171 sau lit.d) alin.(2) art.172 CP RM. În context, trebuie de menționat că pare a fi dificilă delimitarea dintre contaminarea cu o boală venerică, presupunînd intenție indirectă, și contaminarea cu o boală venerică, presupunînd încredere exagerată. Comun pentru ambele cazuri este că făptuitorul prevede posibilitatea contaminării victimei cu o boală venerică. Totuși, în ipoteza încrederii exagerate, spre deosebire de cea a intenției indirecte, conștiința și voința făptuitorului sînt îndreptate spre a preîntîmpina contaminarea victimei. Deosebirea dintre intenția indirectă și încrederea exagerată rezultă *ex re*,

adică din materialitatea faptei. În cazul încrederii exagerate, făptuitorul contează pe experiență, pe cunoștințele de ordin medical, pe impactul mijloacelor de protecție având un efect antimicrobian etc. Făptuitorul prevede posibilitatea abstractă a contaminării victimei. În contrast, în cazul intenției indirecte, făptuitorul prevede posibilitatea reală a producerii acestei urmări prejudiciabile. El are o atitudine aprobativă în raport cu contaminarea victimei. Nu una negativă, de evitare, ca în situația încrederii exagerate.

Într-un alt registru, prezintă interes următoarea speță: la 4.02.1999, în pădurea de lângă iazul din partea de sud-est a orașului Căinari, L.A., care știa cu certitudine că este bolnav de sifilis, a săvârșit, în stare de ebrietate, un raport sexual forțat cu M.O., în vîrstă de 11 ani. Prin aceasta, a întreprins o tentativă de transmitere a acestei boli victimei.¹⁹

Așadar, deși făptuitorul, în pornirea sa, a dorit contaminarea victimei cu o boală venerică, nu a izbutit s-o facă, din cauze independente de voința lui. A fost condamnat în temeiul alin.5 art.102 „Violul” și art.15, alin.4 art.107 „Sustragerea de la tratamentul bolii venerice și transmiterea unei boli venerice” din Codul penal din 1961. Aceasta deoarece în legea penală anterioară, în art.102, nu se stabilea o circumstanță agravantă de tipul celei de la lit.e) alin.(2) art.171 CP RM.

Cum s-ar califica fapta lui L.A. conform legii penale în vigoare? S-ar califica potrivit art.27 și lit.e) alin.(2) art.171 CP RM. Aceasta deși raportul sexual asupra victimei s-a realizat. Aceeași soluție de calificare s-ar reține dacă raportul sexual nu s-ar realiza (din cauze independente de voința făptuitorului), dar s-ar produce contaminarea victimei cu o boală venerică. Astfel, putem observa dezavantajul esențial al prevederii de la lit.e) alin.(2) art.171 CP RM (dar și de la lit.d) alin.(2) art.172 CP RM): ea are ca efect dediferențierea răspunderii penale pentru viol și acțiunile violente cu caracter sexual. Or, deși nu-și produce efectul doar circumstanța agravantă, reiese că, în ultima instanță, nu-și produce efectul întreaga infracțiune. Această dediferențiere a răspunderii penale poate fi reparată pe calea abrogării prevederilor de la lit.e) alin.(2) art.171 și de la lit.d) alin.(2) art.172 CP RM. Calitatea de ansamblu a legii penale nu ar avea de suferit, deoarece, așa cum s-a procedat și sub legea penală anterioară, violul sau acțiunile violente cu caracter sexual, pe de o parte, și contaminarea intenționată cu o boală venerică, pe de altă parte, ar fi calificate prin concurs: art.171/172 și art.211 CP RM.

O altă circumstanță agravantă, la care ne vom referi este **„însoțit de torturarea victimei”** (lit.f) alin.(2) art.171 CP RM). Legiuitorul nu stabilește o asemenea agravantă în cazul infracțiunii de acțiuni violente cu caracter sexual.

În această privință, la pct.11 al Hotărîrii Plenului nr.17/2005, se menționează: „Se consideră viol însoțit de torturarea victimei..., atunci cînd victimei i se provoacă dureri sau suferințe puternice, fizice ori psihice (de exemplu, victima este supusă șocurilor electrice, este suspendată de mîini, este cauterizată cu agenți termici sau chimici etc.). Violul săvîrșit cu bună-știință în prezența unor persoane apropiate victimei trebuie, de asemenea, calificat potrivit lit.f) alin.(2) art.171 CP RM. În cazul unei asemenea calificări trebuie să se stabilească că făptuitorul în pornirea sa a avut intenția de a cauza victimei dureri și suferințe deosebite, apreciate ca tortură”.

Avem rezerve față de oportunitatea utilizării în această explicație a termenului „tortură”. Acest termen are o încărcătură semantică precisă, cea pe care legiuitorul o fixează în art.309¹ „Tortura” din Codul penal. La lit.f) alin.(2) art.171 CP RM se prevede răspundere nu pentru violul însoțit de tortură, ci pentru violul însoțit de torturare. În alți termeni, se are în vedere violul săvîrșit cu deosebită cruzime sau din motive sadice.

În altă privință, poate fi oare aplicată dispoziția de la lit.f) alin.(2) art.171 CP RM, dacă torturarea are loc după raportul sexual? Întrebarea apare pentru că nu este exclus ca violurile, săvîrșite de persoanele cu înclinații sadice sau persoanele suferind de tulburări de dinamică sexuală (tulburări de erecție, tulburări de ejaculare, tulburări de orgasm etc.), să se încheie cu torturarea victimei tocmai după raportul sexual. Pentru ca făptuitorul să-și poată împlini satisfacția sexuală.

Considerăm că răspunsul la această întrebare poate fi afirmativ, argumentele fiind următoarele:

- 1) la lit.f) alin.(2) art.171 CP RM nu se face nici o precizare cu privire la consecuția torturării în raport cu violul (așa cum se face, de exemplu, la lit.d) alin.(2) art.171 CP RM, cînd se specifică că drogarea sau otrăvirea trebuie să fie prealabilă violului);
- 2) termenul „însoțit” de la lit.f) alin.(2) art.171 CP RM nu trebuie înțeles neapărat ca indicînd asupra săvîrșirii în paralel a violului și a torturării. La lit.e) alin.(2) art.171 CP RM se menționează: „însoțit de contaminarea intenționată cu o boală venerică”. Însă, contaminarea nu poate avea loc înainte de începerea raportului sexual. Ea are loc după începerea acestuia. Deci, după violul propriu-zis. Rezultă că și torturarea poate avea loc după începerea raportului sexual;
- 3) la lit.f) alin.(2) art.171 CP RM e stabilită răspunderea penală pentru violul însoțit de torturarea victimei. Nu pentru raportul sexual însoțit de torturarea victimei. Diferența este semnificativă. Ea indică asupra faptului că acțiunea adiacentă din cadrul violului (constrîngerea fizică sau psihică ori profitarea de imposibilitatea victimei de a se apăra sau de a-și exprima voința) nu coincide cu torturarea. Deci, poate să nu coincidă sub aspect cronologic.

De ce totuși, mai sus, am accentuat că răspunsul la întrebarea noastră poate fi afirmativ? Pentru că el poate fi afirmativ numai cu condiția că violul însoțit de torturarea victimei este o infracțiune unică, având la bază o intenție unică. Aceasta înseamnă că intenția de a realiza torturarea trebuie să apară înainte de începerea raportului sexual. Nu însă mai târziu. În cazul în care ea apare după consumarea violului neagravată, va însemna că calificarea nu va putea fi făcută conform lit.f) alin.(2) art.171 CP RM. Soluția de calificare va fi alta: art.171 (cu excepția lit.f) alin.(2)), eventual și lit.e) alin.(2) art.151 sau lit.f) alin.(2) art.152 CP RM.

Următoarea circumstanță agravantă comportă anumite discrepanțe legate de descrierea în textul normativ:

- **însoțit cu amenințarea victimei sau a rudelor ei apropiate, cu moartea ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății** (lit.g) alin.(2) art.171 CP RM);
- **însoțit de amenințarea cu moartea sau cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății** (lit.e) alin.(2) art.172 CP RM).

Sîntem de acord cu M.A. Ovcinikov, care susține că nu este obligatoriu ca amenințarea cu moartea sau cu vătămarea gravă a integrității corporale ori a sănătății trebuie să aibă ca urmare trauma psihică a victimei.²⁰ Infracțiunea prevăzută la art.155 CP RM – „Amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății” – este o infracțiune formală. Deci, nu necesită stabilirea vreunei urmări prejudiciabile. Art.155 CP RM este parte în raport cu lit.g) alin.(2) art.171/lit.e) alin.(2) art.172 CP RM, care reprezintă întregul. Deci, în acord cu art.118 CP RM, noțiunea „amenințarea cu moartea ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății”, utilizată în art.171 și 172 CP RM, desemnează la fel o acțiune formală, a cărei consumare nu necesită producerea vreunei urmări prejudiciabile.

În alt context, mai ales în cazul amenințării cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, poate să apară problema privind concretizarea amenințării. Or, din materialitatea faptei trebuie să reiasă că făptuitorul amenință nu cu un prejudiciu abstract adus sănătății, ci cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății. Dacă persistă îndoiele în privința gradului de gravitate a vătămării integrității corporale sau a sănătății, cu care a amenințat făptuitorul, atunci aceste îndoiele urmează a fi tratate în favoarea lui: se va considera că respectiva amenințare se încadrează în noțiunea „constrîngere psihică” din alin.(1) art.171/alin.(1) art.172 CP RM, lipsind temeuri pentru agravarea răspunderii.

Sub un alt aspect, consemnăm că la pct.13 al Hotărîrii Plenului nr.17/2005 se afirmă că, dacă amenințarea cu moartea ori cu vătămarea gravă a integrității corporale

sau a sănătății a fost făcută după săvîrșirea violului sau a acțiunilor violente cu caracter sexual (de exemplu, pentru a face presiuni asupra victimei ca aceasta să nu comunice cuiva despre infracțiune), faptele săvîrșite urmează a fi calificate potrivit art.155 și alin.(1) art.171/alin.(1) art.172 CP RM.

Anume o astfel de ipoteză o atestăm în următoarea speță: la 22.03.1997, aproximativ la ora 22.00, Ț.N., Ț.A. și A.G., fiind în stare de ebrietate, i-au atacat pe R.O. și O.I., urmărind scopul sustragerii. După ce au sustras bunuri în valoare de 750 lei, au violat-o pe R.O. și și-au satisfăcut pofta sexuală în forme perverse. Apoi au amenințat-o cu omorul. Drept urmare, învinuirea a fost adusă și conform art.219 din Codul penal din 1961 „Amenințarea cu omor, cu vătămarea gravă a integrității corporale sau cu distrugerea bunurilor”.²¹

Așadar, dacă ne referim la infracțiunea prevăzută la lit.g) alin.(2) art.171/lit.e) art.(2) art.172 CP RM, observăm că amenințarea cu moartea ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății se poate desfășura numai înainte de raportul sexual ori în paralel cu acesta. Nu și după realizarea lui. Aceasta pentru că amenințarea cu moartea ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății este o formă agravantă a constrîngerii psihice. Constrîngerea psihică nu-i poate urma raportului sexual, deoarece, în conformitate cu art.171 CP RM, raportul sexual e săvîrșit prin constrîngere psihică. O interpretare similară se impune și în contextul infracțiunii de acțiuni violente cu caracter sexual.

Vom continua cercetarea noastră cu analiza circumstanței agravante stabilite la lit.a) alin.(3) art.171 CP RM, vizînd violul persoanei care se află în grija, sub ocrotirea, protecția, la educarea sau tratamentul făptuitorului. O astfel de agravantă lipsește în cazul infracțiunii prevăzute la art.172 CP RM.

Pentru realizarea agravantei trebuie să se constate că între făptuitor și victimă exista, la momentul săvîrșirii faptei, un raport special dintre cele prevăzute la lit.a) alin.(3) art.171 CP RM. Acest raport îi permite făptuitorului să aibă autoritate la victimă sau influență asupra ei ori să-i inspire încredere.

Deși din pct.14 al Hotărîrii Plenului nr.17/2005 nu rezultă expres, sîntem nevoiți să afirmăm că circumstanța agravantă examinată este imputabilă înainte de toate părintelui victimei. Or, fără puțință de tăgadă, părintele îi asigură copilului grijă, ocrotire și educare. Aceasta nu exclude calificarea suplimentară conform art.201 CP RM: a fi rudă nu înseamnă una și aceeași cu a avea obligația de a purta grijă, de a ocroti și educa.

În cele ce urmează ne vom focaliza atenția asupra unei circumstanțe agravante care este descrisă oarecum diferit în art.171 și 172 CP RM:

- „**unei persoane minore în vîrstă de pînă la 14 ani**” (lit.b) alin.(3) art.171 CP RM);
- „**unei persoane despre care se știa cu certitudine că nu a atins vîrsta de 14 ani**” (lit.a) alin.(3) art.172 CP RM).

În esență, pentru realizarea agravantei date, trebuie îndeplinite două condiții:

- 1) victima să nu fi împlinit vîrsta de 14 ani la momentul săvîrșirii infracțiunii;
- 2) făptuitorul să fi cunoscut această împrejurare.

În practica judiciară s-a considerat că aceste condiții sînt acumulate în următoarele cazuri: la 30.09.2000, seara, C.V. și D.I., ambii în stare de ebrietate, prin înțelegere prealabilă au atras-o prin înșelăciune pe minora B.E. (în vîrstă de 9 ani) în subsolul unei case de locuit de pe str. Piața Unirii, mun. Chișinău. În subsol, aplicînd violență și profitînd de starea de neputință a victimei, ambii făptuitori au violat-o și și-au satisfăcut pofta sexuală în forme perverse²²; la 11.09.2001, aproximativ la ora 13.00, pe imașul din apropierea satului Bardar, județul Chișinău, C.L. și J.G. au săvîrșit asupra lui P.T. (în vîrstă de 12 ani) cîte o tentativă de viol și cîte un act de satisfacere prin constrîngere a poftei sexuale în forme perverse²³; la 20.06.2002, aflîndu-se pe str. Iazului, mun. Chișinău, T.O. s-a apropiat de minorul E. (în vîrstă de 10 ani) și, prin constrîngere fizică, precum și profitînd de starea de neputință a victimei, și-a satisfăcut pofta sexuală în forme perverse²⁴; la 25.07.2004, aproximativ la ora 11.00, în satul Sireț, raionul Strășeni, A.Gh. a săvîrșit o tentativă de viol asupra minorei G.M. (în vîrstă de 7 ani), după care, în privința aceleiași victime, și-a satisfăcut pofta sexuală în forme perverse.²⁵

Menționăm că la calificarea erorii de fapt cu privire la calitatea agravantă a victimei sînt aplicabile ideile expuse cu prilejul analizei circumstanței agravante „cu bunăștiință asupra unui minor”, cu deosebiri de rigoare.

În continuare, obiectul analizei îl va reprezenta circumstanța agravantă stabilită la lit.c) alin.(3) art.171/lit.b) alin.(3) art.172 CP RM. Se are în vedere **contaminarea intenționată cu maladia SIDA**, în legătură cu săvîrșirea violului sau a acțiunilor violente cu caracter sexual.

Condițiile în care circumstanța agravantă analizată funcționează sînt: 1) făptuitorul cunoaște că suferă de maladia SIDA; 2) între săvîrșirea raportului sexual (actului de homosexualism, actului de lesbianism sau satisfacerii poftei sexuale în forme perverse) cu victima și maladia SIDA de care aceasta s-a contaminat există legătură cauzală; 3) față de urmările prejudiciabile sub formă de contaminare cu maladia SIDA a fost manifestată intenția – directă sau indirectă.

Aplicarea prevederii de la lit.c) alin.(3) art.171/lit.b) alin.(3) art.172 CP RM exclude calificarea suplimentară potrivit art.212 CP RM. Aceasta reiese din art.118 CP RM.

Sîntem de acord cu cele menționate de S.Șcerba: „Folosirea de către cel suferind de maladia SIDA a mijloacelor mecanice sau de alt gen de protecție (de exemplu, a prezervativului) nu exclude vinovăția subiectului... Nici unul din aceste mijloace nu exclude cu totul posibilitatea nimeririi virusului HIV în organismul celui alt partener sexual”.²⁶

În ce privește delimitarea contaminării cu maladia SIDA, săvîrșită cu intenție indirectă, de contaminarea cu maladia SIDA, săvîrșită cu încredere exagerată, este oportun să apelăm la explicațiile pe care le-am prezentat cu prilejul analizei agravantei „însoțit(e) de contaminarea intenționată cu o boală venerică”.

În continuare, datorită similitudinii pe care o comportă, vom supune atenției circumstanțele agravante stabilite la lit.d)-f) alin.(3) art.171/lit.c)-e) alin.(3) art.172 CP RM. Se au în vedere ipotezele cînd violul sau acțiunile violente cu caracter sexual:

- **au cauzat din imprudență o vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății;**
- **au provocat din imprudență decesul victimei;**
- **au provocat alte urmări grave.**

Oricare din aceste urmări sînt determinate cauzal fie de constrîngerea fizică sau psihică, fie de însuși raportul sexual (actul de homosexualism, actul de lesbianism sau satisfacerea poftei sexuale în forme perverse).

Circumstanțele agravante analizate nu se aplică dacă, după săvîrșirea violului sau a acțiunilor violente cu caracter sexual, victima este lăsată în primejdie, în rezultat producîndu-se din imprudență vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății ori decesul victimei. În acest caz, calificarea se va face conform alin.(1) art.171/alin.(1) art.172 și lit.a) sau b) alin.(2) art.163 „Lăsarea în primejdie” din Codul penal.

Aplicarea oricărei circumstanțe agravante din cele analizate exclude necesitatea calificării suplimentare conform art.149 sau 157 CP RM. Aceasta rezultă din art.118 CP RM.

Atragem atenția asupra unei explicații din pct.15 al Hotărîrii Plenului nr.17/2005: „Dacă în timpul violului sau al acțiunilor violente cu caracter sexual victimei i-a fost cauzată vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății, acțiunile făptuitorului urmează a fi calificate prin concurs de infracțiuni, în baza art.151 și, respectiv, 171 sau 172 CP RM”. Am analizat ipoteza dată în una din publicațiile anterioare.²⁷ Am ajuns la concluzia că nici soluția formulată în pct.15 al Hotărîrii Plenului nr.17/2005, nici oricare altă soluție, pe care ne-ar pune-o la dispoziție legea penală în vigoare, nu ar fi una perfectă. Soluția, pe care ne-o sugerează instanța supremă, are ca efect tragerea de două ori la răspundere penală pentru aceeași constrîngere fizică. De aceea, alegem o alternativă, care, deși nu este nici

ea perfectă, este favorabilă făptuitorului: aplicarea doar a art.171 sau a art.172 CP RM, fără invocarea art.151 CP RM. Precizăm însă că noțiunea „alte urmări grave” (lit.f) alin.(3) art.171/lit.e) alin.(3) art.172 CPRM) nu cuprinde ipoteza vătămării intenționate grave a integrității corporale sau a sănătății. În caz contrar, vătămarea intenționată gravă s-ar echivala, după gradul de pericol social, cu vătămarea gravă săvârșită din imprudență. Fiind dezvoltată, această idee ar putea duce la concluzii și mai absurde: că noțiunea „alte urmări grave”, specificată la art.171 sau 172 CP RM, cuprinde și cazul omorului intenționat. Și atunci nu mai rămîne decît un pas pînă la soluția ineptă, care de-a lungul anilor le este recomandată instanțelor judecătorești în pct.17 al Hotărîrii Plenului Curții Supreme de Justiție „Cu privire la practica judiciară în cazurile despre omorul premeditat”, nr.9 din 15.11.1993²⁸: a califica omorul însoțit de viol atît conform normei care stabilește răspunderea pentru omorul însoțit de viol, cît și conform normei care stabilește răspunderea pentru violul ce a avut urmări (extrem de) grave. Soluția este ineptă, pentru că făptuitorul a cauzat moartea o singură dată, iar din calificare rezultă că el ar fi cauzat-o de două ori.

Luînd în considerație toate aceste argumente, solicităm încă o dată legiuitorului să completeze Codul penal după cum urmează:

- **art.171 CP RM să fie completat cu alineatul (4) avînd următorul conținut:**
„(4) Raportul sexual săvîrșit prin vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății se pedepsește cu închisoare de la 10 la 25 de ani sau cu detențiune pe viață”;
- **art.172 CP RM să fie completat cu alineatul (4) avînd următorul conținut:**
„(4) Homosexualismul, lesbianismul²⁹ sau satisfacerea poftelor sexuale în forme perverse, săvîrșite prin vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății se pedepsește cu închisoare de la 10 la 25 de ani sau cu detențiune pe viață”.

Referințe:

- ¹ Buletinul Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, 2006, nr.3, p.11-14.
- ² *A se vedea:* S.Brînză, V.Stati. *Calificarea infracțiunilor privind viața sexuală: controverse și soluții* // Revista Națională de Drept, 2007, nr.4, p.2-10; nr.5, p.2-10; V.Stati. *Despre practica aplicării răspunderii penale pentru infracțiunile privind viața sexuală. Considerente de ordin teoretic și practic* // Revista Națională de Drept, 2007, nr.8, p.16-21.
- ³ Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.4-1r/a-8/2002 din 29.04.2002 // Moldlex.
- ⁴ Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.1ca-95/2002 din 23.04.2002 // Moldlex.

- ⁵ Legea pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova. Proiect // www.justice.gov.md
- ⁶ *A se vedea:* S.Brînză, V.Stati. *Conceptul „repetarea infracțiunii”:* argumente în favoarea excluderii din Codul penal al Republicii Moldova // Revista Națională de Drept, 2007, nr.2, p.14-19; nr.3, p.6-12.
- ⁷ Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.1ca-96/2000 din 27.06.2000 // Moldlex.
- ⁸ Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.4-1re-19/2007 din 29.01.2007 // Moldlex.
- ⁹ Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.1r/e-163/99 din 29.06.1999 // Moldlex.
- ¹⁰ S.Brînză, V.Stati. *Săvîrșirea infracțiunii de două sau mai multe persoane ca presupusă formă a participației penale: demitizarea unei concepții compromise* // Revista Națională de Drept, 2008, nr.4, p.2-17.
- ¹¹ Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.1r/a-79/2000 din 13.06.2000 // Moldlex.
- ¹² T.Toader. *Drept penal. Partea Specială*. – București: Hamangiu, 2007, p.110.
- ¹³ Л.А. Андреева. *Квалификация изнасилований*. – Санкт-Петербург, 1999, p.12.
- ¹⁴ Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.1r/e-126/99 din 6.08.1999 // Moldlex.
- ¹⁵ Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.1ca-147/2001 din 25.12.2001 // Moldlex.
- ¹⁶ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2006, nr.16-19.
- ¹⁷ Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1999, nr.16-18.
- ¹⁸ Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.1ra-16/2005 din 25.01.2005 // Moldlex.
- ¹⁹ Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.1r/a-156/2001 din 27.11.2001 // Moldlex.
- ²⁰ М.А. Овчинников. *Угроза убийством или причинением вреда здоровью (уголовно-правовой и криминологический анализ): Автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук*. – Нижний Новгород, 2006, p.10.
- ²¹ Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.1r/a-41/2002 din 23.04.2002 // Moldlex.
- ²² Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.1ca-72/2002 din 2.04.2002 // Moldlex.
- ²³ Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.1ca-87/2002 din 16.04.2002 // Moldlex.
- ²⁴ Hotărîrea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.1re-59/2004 din 27.09.2004 // Moldlex.
- ²⁵ Decizia Colegiului penal al Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova nr.1ra-440/2005 din 30.06.2005 // Moldlex.
- ²⁶ С.Щерба. *Социальная опасность и уголовно-правовые последствия заражения ВИЧ-инфекцией* // Уголовное право, 1998, nr.3, p.33-38.
- ²⁷ S.Brînză, V.Stati. *Calificarea infracțiunilor privind viața sexuală: controverse și soluții* // Revista Națională de Drept, 2007, nr.4; nr.5, p.2-10.
- ²⁸ Culegere de hotărîri ale Plenului Curții Supreme de Justiție (mai 1974-iulie 2002). – Chișinău, 2002, p.304-312.
- ²⁹ Se preconizează ca termenul „lesbianism” să fie exclus din art.172 CP RM.
A se vedea: Legea pentru modificarea și completarea Codului penal al Republicii Moldova. Proiect // www.justice.gov.md

